

ภูพระบาท - มรดกโลก

ศูนย์นิทรรศการดีลิตีส์สองฝั่งโขง

๑๒ ส.ก.

๑ พระคู่ฟ้าพ่อหลวงสรวงสวรรค์
ประวัติบันทึกอยู่ไม่รู้หาย
ธ เสด็จคู่เคียงพระวรกาย
เพื่อผ่อนคลายทุกข์ไพร่ฟ้าประชากร
ทั่วทุกถิ่นทุกทิศาพระเสด็จ
มิทรงเหน็ดเหนื่อยต่อศิลปสอน
การส่งเสริมงานทุกขั้นตอน
ยามแล้งร้อนรายได้ไม่ขาดแคลน
จึงเกิดศูนย์ศิลปาชีทุกถิ่นทิศ
เป็นนิมิตดงามตามแบบแผน
ปวงไพร่ฟ้าหน้าใสไม่แร้นแค้น
จนต่างแดนน้อมรับกับผลงาน
พระราชกรณียกิจพระองค์ยังคงอยู่
ยังคงคู่แผ่นดินทุกถิ่นสถาน
และจะยังสืบต่อนานเท่านั้น
อยู่คู่บ้านคู่อวงค์วงศ์จักรี
พระคู่ฟ้าพ่อหลวงแห่งสรวงสวรรค์
มงคลอันเหนือจักรวรรดิศรี
จะคู่ฟ้าประชาชนแลมนตรี
ขอทรงมีพระชนม์ชยืนยงเทอญ
ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า นายสุวรรณ พันธุ์ศรี
ร้อยคำถวาย

ผู้ก่อตั้ง : สุนิต วัฒนศิริ
ฉบับปฐมฤกษ์ พฤศจิกายน ๒๕๒๒
ลำดับที่ ๕๓๘ ปีที่ ๔๕
ฉบับที่ ๑๐ เดือนสิงหาคม ๒๕๖๗

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มติชน
๑๒ ถนนเทศบาลนามูล ประชานิเวศน์ ๑
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทร. ๐ ๒๕๕๐ ๐๐๒๑
Printed in BANGKOK,
Thailand, 2024

สำนักงาน : บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน)
๑๒ ถนนเทศบาลนามูล ประชานิเวศน์ ๑
แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๕๐ ๐๐๒๑ ต่อ ๑๒๐๖
e-mail Address : silpa@matichon.co.th
silpa_magazine@yahoo.com

ประธานบริษัท ชรัสชัย บุญปณ
ประธานกรรมการ ปณบว บุญปณ
รองประธานกรรมการ สมหมาย ปาริจัดต์
กรรมการผู้จัดการ ปราปต์ บุญปณ

คณะที่ปรึกษาทางวิชาการ
ศ. (พิเศษ) ศรัศกร วัลลิโกดม,
ศ. (พิเศษ) ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, รศ. ฉลอง สุนทรวาณิชย์,
ศ. ดร. เกษียร เตชะพีระ, ศ. ดร. ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ,
ผศ. ถาวร ลิกขโกศล

บรรณาธิการ และผู้พิมพ์, ผู้โฆษณา สุพจน์ แจ้งเร็ว
บรรณาธิการบริหาร สุลักษณ์ บุญปณ

สำนักบรรณาธิการ
ชนันรัตน์ ศักดิ์สิงห์, ปารดา เทศนา, พัทนลิน อินทรหอม,
มิตร บุญธรรม, ธัชชัย ยอดพิชัย, สันติ ดีรอด, นุสรา สมบูรณ์รัตน์

www.silpa-mag.com
บรรณาธิการบริหาร สุทธาสนี จิตรกรรมไทย เจียจันทร์พงษ์,
admins : ณัฐกิเชษฐ์ ฝึกฝน, วิภา จิราไพศาล, ธนกฤต ก้องเวหา,
ปติพลดา บรรคักดิ์

ผู้จัดการฝ่ายโฆษณา รัฐศักดิ์ เย็นสบาย
ฝ่ายโฆษณา นิรันดร์ วัฒนพงศาพันธ์, รัชกร อัครพรภาคิน,
ปรมา บุญโปร่ง, ธณัชชา ภาไทสงค์
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๕๐ ๐๐๒๑ ต่อ ๑๖๔๒, ๑๖๖๙

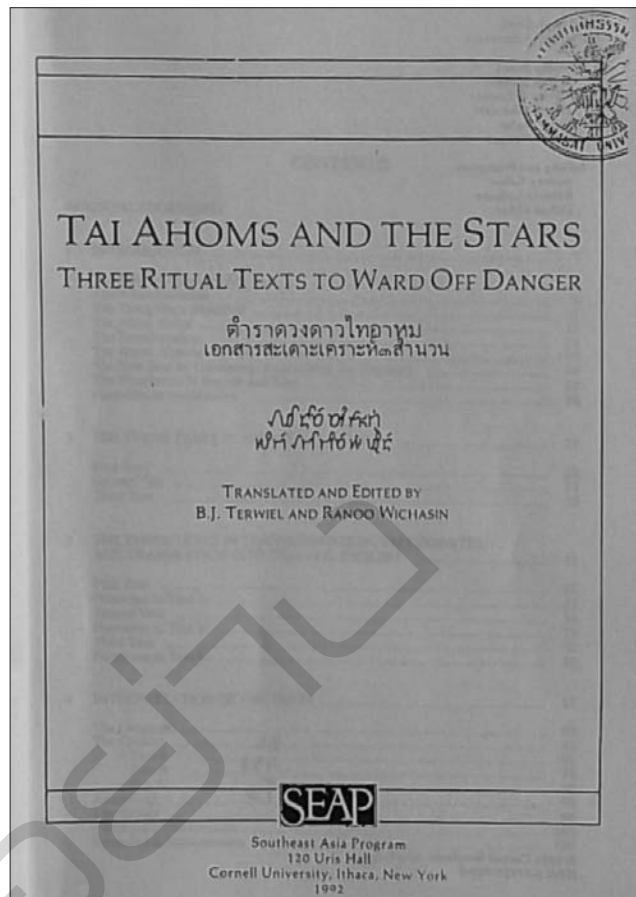
จัดจำหน่ายโดย บริษัทงานดี จำกัด
๑๒ ถนนเทศบาลนามูล ประชานิเวศน์ ๑
แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๕๐ ๐๐๒๑ ต่อ ๓๓๕๒-๕๓
โทรสาร ๐ ๒๕๕๑ ๙๐๑๒

ผู้จัดการฝ่ายจัดจำหน่าย อัครชัย ต้นทรัพย์สิน
ฝ่ายสมาชิก ธนสิทธิ์ ชำศรี
ควบคุมการผลิต ประยงค์ คงเมือง
แยกสี-เพลท กองงานเตรียมพิมพ์
บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน)

● เดือนเก้าขึ้นเก้าค่ำ ปีมะโรง
กรรมร่วมชาติยึดโยง ป่วยไข้
จนเจ็บออกจากโปง เป็นระเบียบ
ตกนรกลมกใหม่ มุ่งขมำบำรุงเมือง ฯ๑๙

ดิฉันตามสืบค้นความรู้เรื่องดวงดาวกับการหาอยู่หากินของคนไทย-ไทมาตั้งแต่ก่อน พ.ศ. ๒๕๓๙ นับถึงปัจจุบันคงจะประมาณ ๓๐ กว่าปีได้แล้ว เขียนบทความไว้หลากหลาย ทั้งเรื่องดวงดาวของคน ๔ ภาคในเมืองไทย เหนือ อีสาน กลาง ใต้ แล้วยังมีดวงดาวของนานาวิชาชีพ ทั้งชาวนา ชาวเรือ โจร, กับมากเผ่าพันธุ์ ดังเช่น ชาวเล ไทใหญ่ ไทดำลาวโซ่ง ไทยพวน ไทยเบ็ง, กับอีกสารพัดสาระเกี่ยวกับดวงดาว

เมื่อวันก่อนเอาหนังสือ**ไต้หวันดูดาว** กับ **นานาภาษาดาว** ที่เขียนไว้ มานั่งพลิกๆ ดู ยังประหลาดใจ บ้าหรือเปล่านี้ ทำแล้วทำอีกอยู่แต่เรื่องดาวกับดาราศาสตร์โบราณของไทย หลายสิบปีบ้าไม่เลิกกับเรื่องนี้ แต่ถึงกระนั้น ก็ยังมีเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยเรื่องดวงดาว ที่สืบถามไว้ แล้วยังไม่ได้เขียนออกมาอีกมาก วันนี้จึงอยากรวบรวมความทรงจำของคนเฒ่า คนเก่า ที่เคยสนทนาไว้ในเรื่องดวงดาว มาแบ่งปันกัน

ดวงดาวในความทรงจำคนเฒ่า

นิพัทธ์พร เพ็งแก้ว

เรื่อง/ภาพ

ลูกเขยบ นิลกัน : ชาวนาเพชรบุรี

ชาวนาเมืองเพชร **ลุงเทียบ นิลกัน** คนไว้ สะทอน อำเภอบ้านลาด เมืองเพชรบุรี เล่าไว้ตอนอายุ ๑๑ ปี เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๔๑ ถึงช่วงเดือนอ้าย เดือนยี่ ไปมัดข้าวกลางนาตั้งแต่วันๆ พออย่าคำ จะเห็น “ดาวลูกสุก” ขึ้นตอนเย็น แจ่มอยู่ทางทิศตะวันตก พอดาวลูกสุกตก นั่นคือมีดคำมากแล้ว ถึงเวลากลับบ้านได้

ดาวลูกสุกที่ลุงเทียบกล่าวถึง ดูแล้วคือดาวศุกร์ (Venus) แน่ ดาวศุกร์นี้ถ้าขึ้นให้เห็นตอนเย็น หัวค่ำ จะตกตามพระอาทิตย์ไป แล้วจะไม่มาขึ้นตอนเช้า เพราะเป็นช่วงดาวศุกร์เดินตาม

หลังพระอาทิตย์ แต่ถ้าดาวศุกร์ขึ้นให้เห็นหัวรุ่งก่อนพระอาทิตย์ขึ้น นั่นคือดาวศุกร์เดินนำหน้าพระอาทิตย์ พออย่าเย็น ก็จะตกไปก่อนพระอาทิตย์ลับขอบฟ้า เย็นนั้นจะไม่เห็นดาวศุกร์ทางทิศตะวันตก

เข้าใจง่าย ๆ ก็คือ ถ้าเห็นดาวศุกร์หัวค่ำทางตะวันตก จะไม่เห็นดาวศุกร์ตอนหัวรุ่ง แต่ถ้าเห็นดาวศุกร์ขึ้นตอนหัวรุ่ง คำนั่นจะไม่เห็นดาวศุกร์

ดิฉันนั่งคุยกับลุงเทียบที่ริมทุ่ง มีไก่อ้วนไปวิ่งมารายรอบ ลุงเทียบบอกว่าชาวบ้านไว้สะทอนเมืองเพชร เลี้ยงทั้งไก่อู ไก่แจ้ ไก่ตะเภาก็มี สีน้าตาลลายๆ ไก่ทวนก็มี ขนมันขึ้นทวน (พี่เดชา

(บน) สำเนาตำราดวงดาวไทอาหมที่ พีรณี เลิศเลื่อมใส นำมามอบให้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีชื่อดาวไทอาหมอยู่หลากหลาย ดาวหลักที่ใช้ดูทิศ ดูเวลา บอกช่วงฤดูกาลทำนาคนไทอาหมเรียกชื่อเหมือนชื่อดาวภาคเหนือ ภาคอีสาน คือ ดาวรี ดาวช้าง ดาวดั่ง ดาวม้า

(ขวา) แผนที่ดาว ๒๘ นักษัตริที่พระจันทร์โคจรผ่านในภาคภาษาจีน ดังเช่น ๑ ดาวกัก (อัศวิน), ๒ ดาวดั่ง (ภาณ), ๓ ดาวลี (กฤตกา) ในแผนที่ดาวไทยจะมี ๒๘ นักษัตริที่พระจันทร์โคจรผ่าน แต่แผนที่ดาวจีนได้เพิ่มดาวอภิชาติเข้าไปด้วย จึงมี ๒๘ นักษัตริ (ภาพจากตำราดาวจีนจากเมืองเพชรบุรี)

“คนกราบหมา” (มีอยู่จริงๆ นั่นแหละ!) & ว่าด้วยปริศนา “ลัทธิบูชาหมา” และคติสิบสองนักษัตรในหัวเมืองปากซี้ใต้

กำพล จำปาพันธ์

“หมา” ในลัทธิความเชื่อ
ทาบกาลนาและอารยธรรมโลก

“คนกราบหมา” เป็นชื่อหนังสือที่ถูก
เซ็นเซอร์ไม่ให้ฉายมายาวนานตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๐
จนกระทั่งได้เข้าโรงให้ได้รับชมกันในเดือน
พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ เหตุผลที่กองเซ็นเซอร์
ให้ไว้ว่าเป็นเรื่องขัดแย้งกับศาสนานั้น ผู้เขียน
กำลังจะบอกว่า ความจริงหาได้เป็นเช่นนั้นไม่
เพราะการมีสัตว์เป็นสื่อแสดงความเคารพนั้น
มีในอารยธรรมต่างๆ ทั่วโลก และก็ไม่ใช่เพียงมี
มีมานมนานกาลแล้ว สิ่งที่เราเรียกว่า “โทเท็ม”
(Totem) นั้นเป็นพื้นฐานของลัทธิความเชื่อทาง
ศาสนาด้วยซ้ำ

ถึงแม้บางอารยธรรมอาจจะไม่ได้นับถือ
สัตว์เป็นเทพเจ้า แต่ก็มีความเชื่อว่าสัตว์เป็น
บรรพชนผู้ล่วงลับของตน ยิ่งศาสนาที่มีความเชื่อ
เรื่องการเวียนว่ายตายเกิด สัตว์ยังมีตัวตนเท่า
เทียมกับมนุษย์ มนุษย์เพ็งจะเป็นแกนกลาง
ของอารยธรรมก็เมื่อเกิดแนวคิดมนุษยนิยม
(Humanism) ในยุคสมัยใหม่ นำเลียดายที่หลาย
คนลืมข้อเท็จจริงนี้ไปเสีย

ก่อนหน้านั้นร่นขึ้นไป ถ้าจะสืบหาว่าหมา
มาอยู่กับคนเมื่อไร ก็เป็นเรื่องย้อนกลับไปจนถึง
ยุคก่อนประวัติศาสตร์ คือก่อนมีสุโขทัย-อยุธยา
ดังที่เราจะพบหลุมศพมนุษย์โบราณบางหลุม เช่น
ที่เมืองศรีเทพและบ้านเชียง มีสุนัขถูกฝังอยู่ข้างๆ

หลุมศพก่อนประวัติศาสตร์ที่
เมืองโบราณศรีเทพ มีสุนัข
ฝังอยู่ข้างศพมนุษย์

(บน) ป้ายบอกเล่าถึงคุณ
วิเศษของน้ำพระพุทธรณ์
วัดหน้าพระลาน จังหวัด
นครศรีธรรมราช

(ล่าง) “หมากูน้ำ” ที่วัดหน้า
พระลาน จังหวัดนครศรี
ธรรมราช

สัตว์สงคราม!

● เรียกว่า “สงคราม” หรือความพินาศ

เมื่อชาตานเมื่อปีศาจปราดเข้าสิง

ความเกลียดโกรธก่อพลังความซังซิง

ความดี-งาม, ทุกสิ่ง-ก็พังครืน...!

สัญญาชญาณการ “ห้า” ขย้ำเหยื่อ

ผู้บริสุทธิ์ทั้งสิ้นต้องกินกลืน

ระบบ “ทุนสาโลย” สอนให้ฆ่า

มีอำนาจมีความอยากมากกว่าใคร

จึง “ผูกขาด” ความชั่วร้ายยิ่งกว่าสัตว์

ความถนัดความชำนาญ-คือการฆ่า

นับมนุษย์เหมือนเป็นเช่นผักปลา

จึงเต็มคราบบาปหนา-เต็มสามานย์!

มันทำลายทั้งสิ้น-มันกินโลก

มันทำทุกสารพันที่อันธพาล

มันกำเนิดเกิดมาเพื่อฆ่ามนุษย์

มันมีจิตวิญญาณเหมือนเครื่องยนต์

สั่งสมแต่สันดานเรื่องการชั่ว

ทั้งมักมากทั้งมีดมัวเป็นตัว “ห้า”

กระตุ้น “อยาก” ให้มากล้น-เหมือนมนต์ดำ

เข้าครอบงำใจคนจนละลาย

บริโภคไม่รู้ล้น-กินไม่จบ

ถูกจับมัดตราสังข์ขึ้นตั้งวาย

เคยเรียนรู้นจนพัฒนาว่า “สัตว์” อื่น

“พวกนี้” กลับทำลายกลายเป็นจัญ

แรงอุทิศที่ปราชญ์-ก็สาสดา?

มนุษย์จึงก้าวหน้ามาถึงนี้

พบความจริง-เห็นความงาม-รู้ความดี

จนบัดนี้.....!! ๑

เข้าครอบงำไม่เหลือความเรงเร็น

ความขมขื่น, ความตาย-ได้มีอใด?

เพียงเพื่อว่าจะได้กลายเป็นใหญ่

โลกจะร้อนอย่างไรไม่นำพา

มันก่อความวิปโยคทุกหย่อมย่าน

มันชั่วกว่า “ซาตาน”-“มารผจญ”!

มีเป้าหมายสูงสุดคือการปล้น!

เยี่ยงจักรกล “เอไอ” ไร้คุณธรรม

‘คน’ จึงกลายเป็นศพเองง่ายง่าย

เป็นเครื่องเช่นวางถวาย-ใต้ตีน “ทุน”!

เคยรู้ ‘ตื่น’ รู้ดีที่อบอุ่น

ยกทัพเถื่อน “ระบบทุน” เข้าโจมตี!

กฤษสงคราม, ๒๕๖๗.

พ น ม นัน ท พ ฤ ก ษ

MATICHON HOLIDAY TRIP SERIES

บรรพชนคนอีสาน

'ภูพระบาท-บ้านเชียง'

จ.อุดรธานี

นำชมโดย รศ.ดร.ศานติ ภักดีคำ

31 ส.ค. - 1 ก.ย. 67

สอบถามเพิ่มเติม
โทร. 092-2464140

13,000
บาท/ท่าน

mic

ใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว
เลขที่ 11/09115

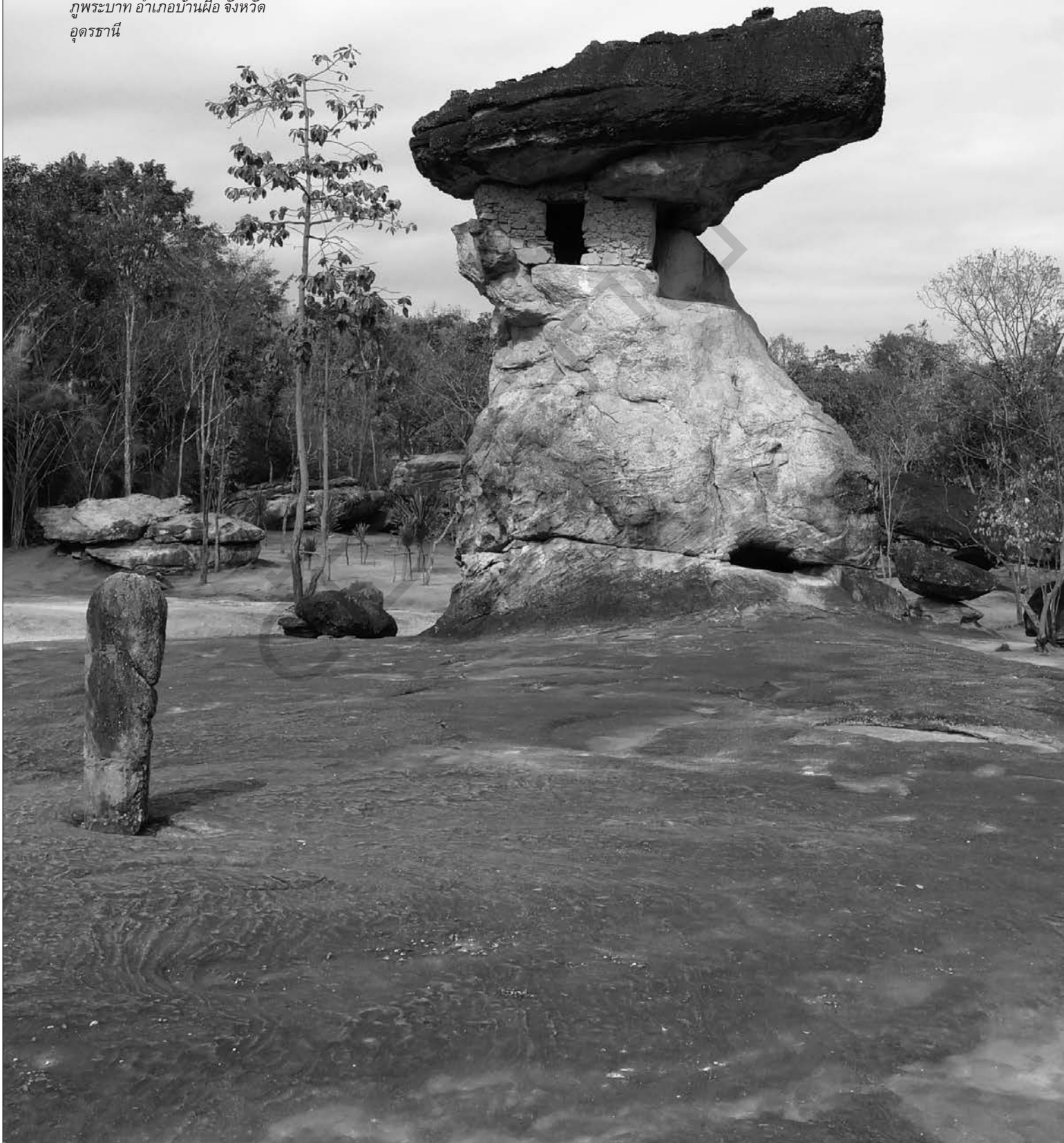
แกงบวน

“เสิร์ฟว่าอร่อยเพี้ย”?

กฤษฎา เหลือลมัย

การปรุงอ่อมเพี้ยทุกวันนี้สามารถทำได้ง่ายๆ โดยซื้อเครื่องในวัวที่ทำความสะอาด หั่นชิ้น และต้มสุกเรียบร้อยแล้วจากเชียงใหม่ได้เลย ส่วนซี่เพี้ย ตลอดจนน้ำดีวัว เชียงเหนือจะมีให้พร้อม เพี้ยเอามาต้มต่อจนเปื่อย ใส่ข่า ตะไคร้ ใบมะกรูด เกลือ น้ำปลาร้า ซี่เพี้ย และหากต้องการให้รสขม ก็ใส่น้ำดีวัวได้ตามต้องการ

หอนางอุสา อุทยานประวัติศาสตร์
ภูพระบาท อำเภอบ้านผือ จังหวัด
อุดรธานี

ภูพระบาท : ปูชนียสถานบนภูพาน ศักดิ์สิทธิ์สองฝั่งโขง

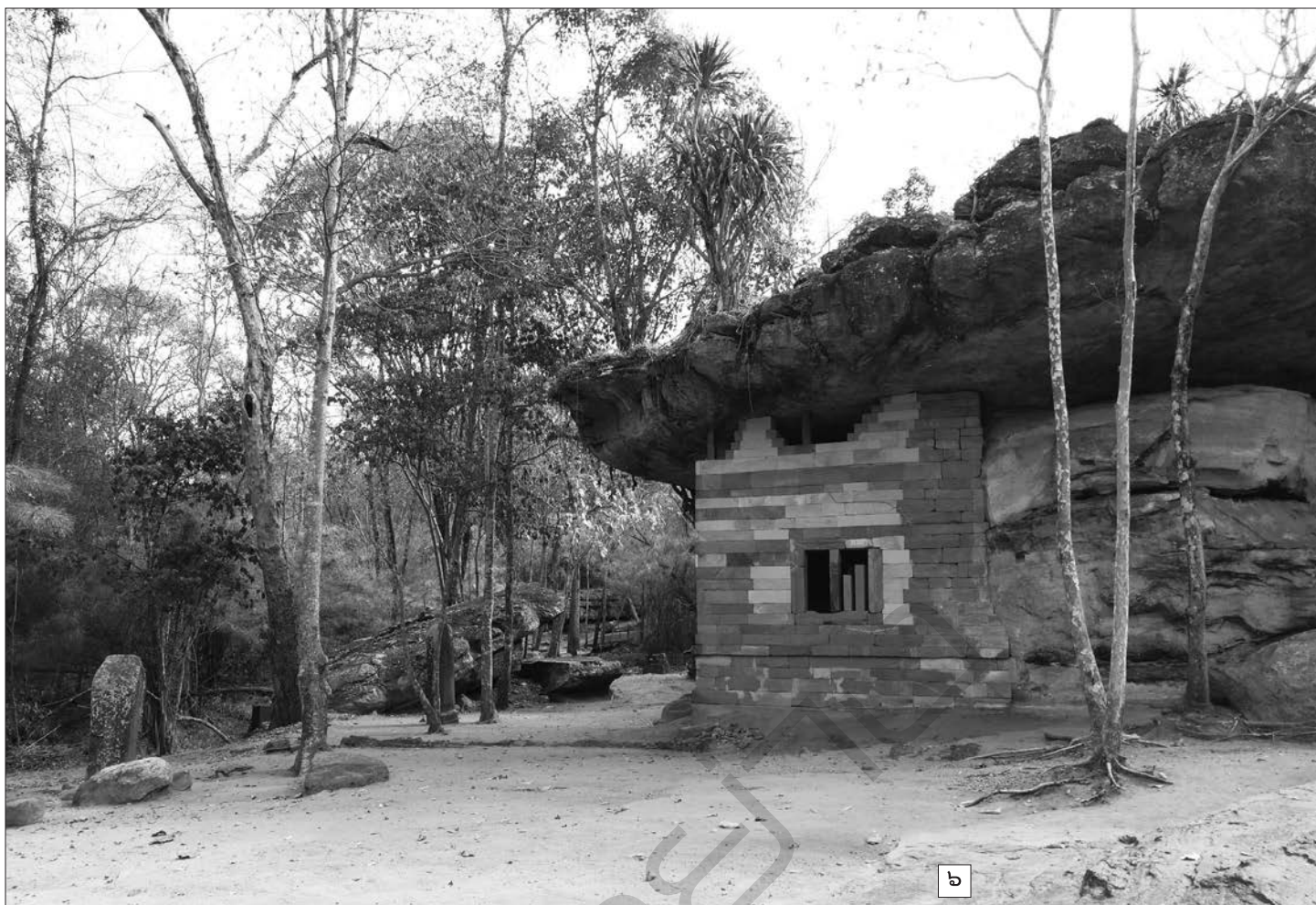
รุ่งโรจน์ ภิรมย์อนุกุล
รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

๑. บทนำ

อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทเป็นแหล่งโบราณคดีสำคัญอันประกอบด้วย แหล่งหินตั้ง ภาพเขียนในเพิงผา และแหล่งใบเสมาที่สำคัญ อีกทั้งแหล่งโบราณคดี รวมถึงพื้นที่ใกล้เคียง ที่พบหลักฐานว่ามีชุมชนซ้อนทับอยู่อย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย

แต่ในสังคมไทยกลับไม่เป็นที่รู้เรื่องราวของแหล่งโบราณคดีนี้เท่าใดนัก ทั้งนี้เนื่องจากแหล่งโบราณคดีตั้งอยู่ห่างไกลจากส่วนกลาง อีกทั้งหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบ ได้เผยแพร่ความรู้ในวงจำกัด

อีกทั้งเอกสารวิชาการที่รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับภูพระบาทได้จัดพิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกในคราวพิธีเปิดอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ หรือเมื่อ ๓๒ ปีที่แล้ว หากแต่ในปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๖๓) ปรากฏข้อมูลหลักฐานที่พบใหม่ ประกอบกับ มุมมองการแปลความทางโบราณคดีที่เปลี่ยนไป ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงได้รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับภูพระบาทแล้วเรียบเรียงเผยแพร่อีกครั้ง

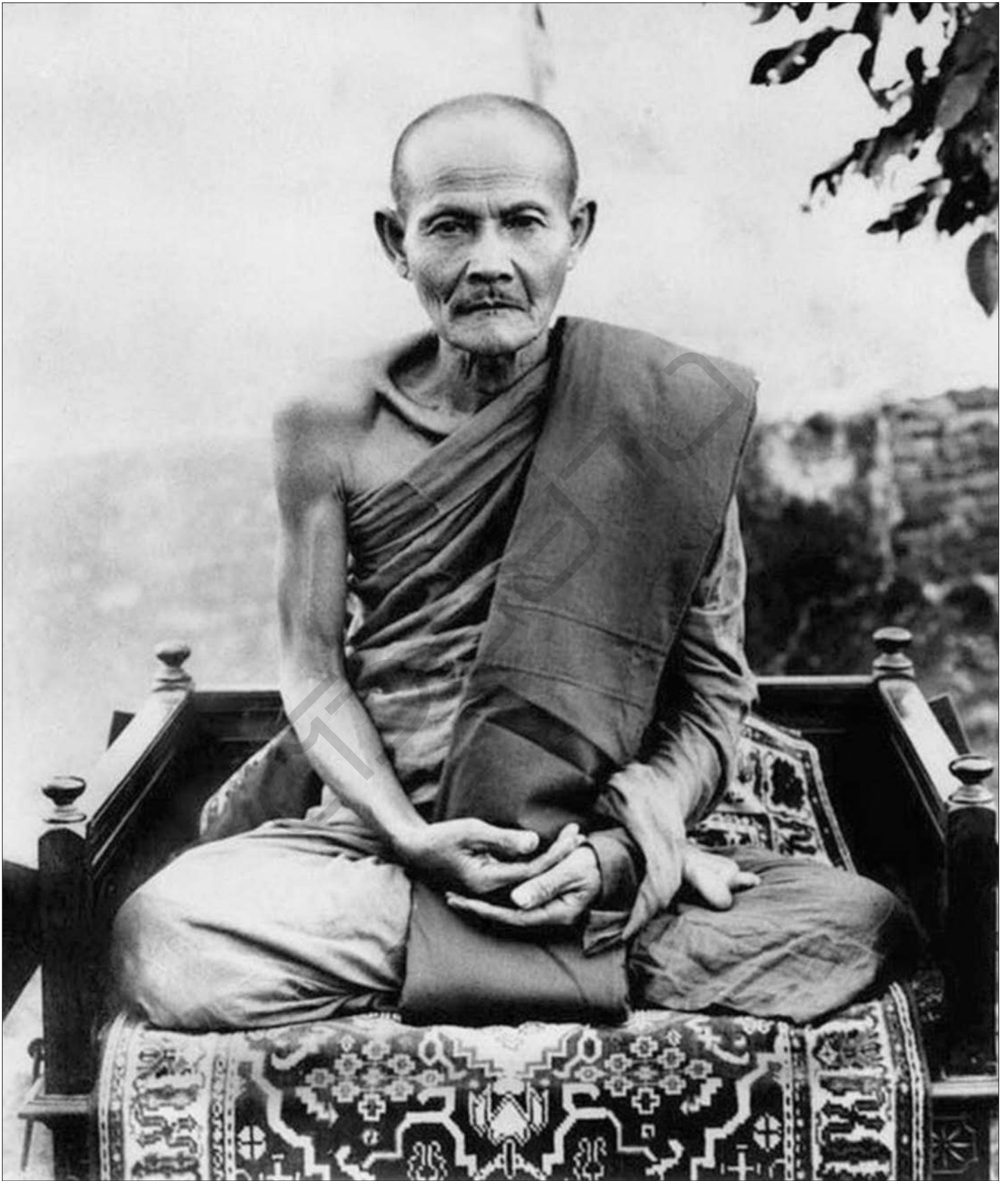
๑๓๒๘ จะปรากฏภาพสลักพระพุทธรูปในปราสาทก็ตาม แต่ภาพปราสาทดังกล่าวไม่สูงเพรียว แตกต่างจากจิตรกรรมที่วัดลูกเขย จึงเป็นการชี้ให้เห็นว่าจิตรกรรมแห่งนี้ไม่ได้เขียนขึ้นช่วง พ.ศ. ๑๖๐๐-๑๗๐๐

๒. อนึ่ง วัดลูกเขยมีการก่อศิลาเป็นห้องโดยที่หน้าต่างก่อเป็นช่องแสง (ภาพที่ ๖) ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของอาคารในกลุ่มน้ำเจ้าพระยา ก่อนสิ้นรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์ ด้วยเหตุนี้จะเป็นไปได้หรือไม่ว่าจิตรกรรมที่วัดลูกเขยเขียนขึ้นในคราวเดียวกันกับการก่อผนังปิดเพิงผาและอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของราชสำนักกรุงเวียงจันทน์

๕.๕ ภาพช้างที่ถ้ำช้าง

นอกจากจิตรกรรมที่วัดลูกเขยแล้ว ยังพบว่าจิตรกรรมรูปช้างที่ถ้ำช้าง บนภูพระบาท (ภาพที่ ๗) พยารุ เขื่อนาค และ มนต์จันทร์ นันทิพย์ (๒๕๓๓ : ๔๓) ว่าเป็นฝีมือรุ่นเดียวกับจิตรกรรมที่วัดลูกเขย ผู้เขียนมีความเห็นเบื้องต้นว่าจิตรกรรมถ้ำช้างนี้ไม่อาจมีอายุร่วมสมัยกับจิตรกรรมช่วง พ.ศ. ๑๖๐๐-๑๗๐๐ ได้ ทั้งนี้ เพราะจิตรกรรมที่ถ้ำช้างเป็นภาพลายเส้นที่มีความประณีต เขียนภาพช้างได้สัดส่วนสมจริง มีความงดงามกว่าจิตรกรรมภาพสัตว์ที่เป็นเงาทึบ เช่น ภาพวัวที่ถ้ำวัว เป็นต้น

ในส่วนของภาพช้างที่ถ้ำช้าง ภูพระบาทนั้นมีความประณีตมากกว่าภาพช้างที่ด้านหลังจารึกวัดคู่สุวรรณนาราม (ชย.๒) อำเภอเมืองฯ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งกรมศิลปากร (๒๕๕๕ : ๓๗๙) พิจารณาจากรูปแบบอักษรแล้วกำหนดอายุอยู่ในพุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๔ ดังนั้น ภาพ

หอพระสมุดในพระองค์

การเมืองที่ซ่อนอยู่ในสมุดจดรายวัน ของพระเจ้าแผ่นดิน

ไกรฤกษ์ นานา
นักวิชาการทางประวัติศาสตร์

ยังมีเอกสารประวัติศาสตร์ประเภทหนึ่งที่ราษฎรสมัยก่อนเข้าไม่ถึงมาก่อน เกี่ยวกับความเป็นไปของบ้านเมือง เช่น พระบรมราชวินิจฉัยทางการเมือง การรับมือกับฝรั่งเจ้าอาณานิคม การรักษาหน้าใจเจ้าประเทศราช และอุปายในการรักษาดินแดนอันเป็นความลับของทางราชการที่พระเจ้าแผ่นดินโปรดให้เก็บหลักฐานไว้ในลักษณะบันทึกช่วยจำ และเป็นที่รู้จักกันของคนวงในว่า “จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน”

แต่ไหนแต่ไรมาคนไทยมีใ้สำนักบันทึกเรื่องราวเช่นชาวตะวันตก ประวัติของเมืองไทยจึงมักจะสืบค้นข้อเท็จจริงได้ยาก โดยมากจึงเป็นเรื่องเล่าที่บอกต่อๆ กันลงมาจากรุ่นสู่รุ่น บางเรื่องกลายเป็นตำนานพื้นบ้านที่เชื่อถือกันในพื้นที่เกิดเหตุ เช่น เรื่องขุนช้างขุนแผน ไกรทอง นายขนมต้ม แม่นาคพระโขนง ฯลฯ

ส่งผลให้เรื่องสำคัญทางประวัติศาสตร์ขาดหลักฐาน เราจึงจำเป็นต้องสืบค้นข้อมูลจากบันทึกของฝรั่งผู้สนใจและเก็บรายละเอียดต่างๆ ไว้อย่างมีระบบมากกว่าคนพื้นเมือง

ผลงานของนักประวัติศาสตร์ไทยชุดแรกๆ เกิดขึ้นราวรัชกาลที่ ๔ เป็นหนังสือในชุด “ประชุมพงศาวดาร” เขียนโดยขุนนางชั้นผู้ใหญ่ผู้มีนามว่า เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (ขำ บุนนาค) ผู้รวบรวมไว้ในรูปแบบ “พงศาวดาร” กรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑, ๒, ๓, ๔ โดยใช้ พ.ศ. เป็นตัวลำดับเหตุการณ์ต่างๆ

แต่การบันทึกเรื่องราวจริงๆ โดยพระเจ้าแผ่นดินไทย เพิ่งจะมีขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ เมื่อพระเจ้าแผ่นดิน (ต่อไปจะเรียกในหลวง - ผู้เขียน) ทรงจดอย่างย่อเกี่ยวกับเหตุการณ์ในแต่ละวันที่ทรงรับรู้และทรงเข้าไปมีส่วนตัดสินพระราชหฤทัยด้วย

บันทึกช่วยจำเช่นนี้มีได้มีจุดมุ่งหมายในเบื้องต้นให้คนภายนอกรับรู้ แต่เป็นการเก็บข้อมูลช่วยจำของพระองค์เองในแต่ละวันเพื่อมิให้ลืม แม้จะห้วนสั้นทว่ามีความชัดเจนมากกว่าการให้ขุนนางเรียบเรียงขึ้นเสียอีก

(ซ้าย) จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน ในรัชกาลที่ ๕ เก็บรักษาอยู่ในหอพระสมุดในพระองค์ (ภาพจากหนังสือเฉลิมพิธีสมโภชฉลองมรดกความทรงจำแห่งโลก เอื้อเฟื้อโดยสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร)

LES COURS

V. LORAIN - HEILBRONN

La Reine de Siam et les Siamois

Tandis que le Prince héritier de Siam voyage en Europe afin d'étudier nos mœurs et nos usages, nous invitons les lectrices de « Fémina » à faire un tour à la Cour de Siam et à Bangkok. Elles y verront que les Siamois ne sont pas sans grâce, qu'elles ont leurs coquetteries, aussi bien que les Euro-

péennes, et qu'elles occupent dans la société d'Extrême-Orient, où les femmes ont en général peu de liberté, une situation assez rare.

○ ○ ○

COMME tout prince d'Extrême-Orient dont l'éducation s'achève, Son Altesse Royale Maha-Ra-Vud, fils de Sa Majesté Chu-la-Long-Korn, que les Parisiens se souviennent d'avoir vu à Paris il y a trois ans, est arrivé en Europe. Il a débarqué en Hollande; visitera la Belgique, la France et l'Angleterre, ce qui est un excellent programme de voyage pour former une jeunesse asiatique.

Mais laissons ce futur monarque de Siam promener sa curiosité à travers quelques-unes de nos capitales et faisons, en imagination, de notre côté, une excursion à Bangkok, qui est assurément au point de vue féminin une des villes les plus intéressantes de l'Extrême-Orient, une des rares où la femme ne soit pas tenue dans une condition inférieure.

Dès son enfance, en effet, la Siamoise jouit d'une liberté que ne connaissent guère les autres femmes d'Orient. Les toutes petites filles court-vêtues et dont le seul vêtement n'est qu'une ceinture de cuir, ornée d'une plaque d'argent, descendant très bas, offrent une figure gracieuse et éveillée. Leur tête est toujours rasée complètement sauf au sommet, où les mamans réservent un toupet, qu'elles entourent d'une touffe de fleurs. Cela leur donne ainsi des airs de petite reine, car c'est à la mince couronne en forme de coussinet, perchée sur le haut de la tête, que se distinguent les enfants de la famille royale. Vers la cinquième ou sixième année, on affuble les fillettes d'une large chemise; puis, quand elles entrent dans la classe des jeunes filles, leur famille célèbre en leur honneur une

Sa Majesté Chu-la-Long-Korn, roi de Siam.

fête, à laquelle sont conviés tous les parents et tous les amis, et c'est au cours de cette fête que l'on coupe le toupet jusque-là épargné par le rasoir. Cela est l'indice que la jeune fille est d'âge à prendre époux. A partir de ce moment les cheveux poussent en toute liberté jusqu'au

Une Dame d'honneur de la Reine, épouse du premier Ministre.

Sa Majesté la Reine de Siam.

Princesse royale de Siam.

พระบาทบิวก :
ภูพระบาทในความทรงจำของพระป้ากรรมฐาน

การเมืองที่ซ่อนอยู่
ในสมุดจดรายวันของพระเจ้าแผ่นดิน

ดวงดาว
ในความทรงจำของคนเฒ่า

ปริศนา “ลัทธิบูชาหมา”
และคติสิบสองนักษัตร

แคงบวน
“แลรับว่าอ่อมเพี้ย”?

๑๕๐
บาท

ปีที่ ๔๕ ฉบับที่ ๑๐